5 bani în România.- 10 bani în străinătate I C G B

6 PAGINI

Anul XXXII. -- N-rul 164. -- Marți 17 Junie 1914

ABONAMENTE
ROMÂNIA: Lei 4.65 / 9.15 / 18.- — STRĂINĂTATE: 3 luni Lei 10.- / 6 luni 20.- / Un an 40.-

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE

ANUNCIURI
PAGINA III
Linia corp 7 Bani 50
Idem pag. IV „ 40
In. ercii și reclame 3,50 linia
Anunțuri sau informațiuni mortuare după mărime dela 60—150 lei

Redacția și Administrația: — București — 11, Brezoianu, 11

București, 16 Junie 1914

Problema învățământului

La sfârșitul acestei luni se va ține al zecelea congres al învățătorilor din România. Congresul este convocat de societatea învățătorilor, dar, după cum s'a anunțat, vor putea participa la el, în afară de membrii efectivi ai societății, și institutorii și institutoarele din comunele urbane și rurale, precum și toate asociațiunile și cercurile constituite din membrii învățământului de orice grad, și orice membru al învățământului care își va exprima în scris dorința de a participa. De asemenea delegații oricăror asociațiuni culturale, din toate țările locuite de români.

Congresele acestea aŭ o mare însemnătate, știut fiind, că problema învățământului, și în deosebi a celui elementar, e încă tot deschisă, la noi de altfel ca și aiurea, — deci orișice lumini venind să contribuie la deslegarea ei nu pot să fie decât dorite și salutate cu mulțumire.

Enumerarea chestiunilor cari se vor supune desbaterilor congresului, va fi de ajuns ca să scoată la iveală toată importanța acestor consfătuiri.

Intâia întrebare, întrebare capitală, este: care școala primară actuală mai corespunde ea cu reformele sociale și cu cerințele timpului? In această întrebare, în adevăr, putem zice că se rezumă întreaga problemă a învățământului elementar.

Răspunsul, de sigur, va fi negativ. Și atunci urmează întrebările: — Trebuie oare învățământul mărginit numai în cadrul educațiunii generale a copilului, ori trebuie să îl pregătească și pentru educația completă socială: economică, profesională, civică și națională?

Apoi: — Care are să fie timpul de școală, cât și când adică are el să ocupe pe copil față cu nevoile actuale ale familiei? Până la ce vârstă trebuie să se prevadă obligativitatea, până la vârsta de 14 ani? ori și mai departe? — Cum are să se rezolve chestia pedagogică în raport cu educația împreună a copiilor?

Congresul se va mai ocupa apoi și de chestiuni sociale și de educație națională, precum: — Organizarea școalelor de adulți pe lângă școala primară, cazărmi, fabrici; de asemenea și a Academiilor populare; — sistematizarea ridicării și conservării monumentelor comemorative în toate localitățile istorice din țară, în scopul contribuirii, prin vizitarea lor ocazională, la desvoltarea sentimentului patriotic; — în sfârșit punerea bazelor unirii întregei dăscălimi într'o singură societate, pe secțiuni, saŭ prin federarea asociațiunilor existente.

Se vor mai discuta în congres bineînțeles și chestiuni referitoare la îmbunătățirea stării actuale a învățătorilor din toate punctele de vedere. De pildă, din punctul de vedere moral: Mijloacele de îmbogățire a cunoștințelor și perfecționarea profesională a corpului didactic primar; — apoi: chestiunea înaintărilor, a dreptului de elegibilitate a învățătorilor, a reprezintării lor în consiliul permanent, a organizării comisiunilor și procedării de judecată. — Iar din punctul de vedere material: Chestiunea salariului inițial, a gradațiunilor, precum și a timpului de serviciŭ, a cărui limitare la 30 de ani pare a fi cea mai dreaptă și mai potrivită. — In sfârșit, tot în această ordine, chestia înființării unor institute de educație pentru copiii membrilor corpului didactic primar din fondul taxelor de examene particulare, — și alte chestiuni diverse ce se vor mai ivi.

Am reamintit toate acestea, pentru ca să îndemnăm pe toți cei ce aŭ de gând să participe la acel congres să mediteze din vreme asupra chestiunilor ce vor fi aduse în desbatere, — precum și ca să împrospătăm luarea aminte a tuturora, asupra aceleĭ consfătuiri de cel mai mare interes obștesc.

Serbarea dela „Bursa Muncei"

Erĭ dimineață a fost solemnitatea împărțirei premiilor elevilor școaleĭ industriale întreținută de instituțiunea „Bursa Muncei".

Se știe că această instituțiune înființată încă de acum 14 ani, face tot ce-i stă în putință pentru ridicarea nivelului cultural a tinerilor generațiuni de meseriași români de toate breslele căutând să facă din meseriașii români oameni destoinici și bine pregătiți ca astfel să poată înfrunta cu înlesnire concurența străină.

Solemnitatea a avut loc în marea sală din localul „Burseĭ Muncei" frumos decorată cu verdeață și drapele.

Aŭ asistat în afară de profesorii școaleĭ și d-nii V. Brătianu, Emilian, directorul serviciului comercial din ministerul industrieĭ, reprezentând pe d. ministru Radovici, Krupenski președintele consiliului de administrație al Caseĭ Centrale a meseriilor, A. Gădeĭ directorul Caseĭ Centrale a meseriilor precum și un public numeros.

D. adv. Marin Alexandrescu directorul și întemeietorul „Burseĭ Muncei" luând cuvântul arată scopul ce-l urmărește această instituțiune și frumoasele rezultate realizate de la întemeiere și până azi.

Arată că prin mijlocirea *Burseĭ Muncei* s'au plasat peste 20 mii lucrători de toate breslele fără ca pentru acest serviciu să li se ceară ceva.

Arată scopul ce-l urmărește prin școala industrială ce o întreține precum și greutățile ce le întâmpină cu întreținerea ei din cauza lipseĭ de fonduri.

Aduce mulțumirĭ tuturor celor ce contribuesc la întreținerea instituțiuneĭ și în primul rând M. S. Regelui, apoĭ d-lor V. Misir, V. Brătianu, I. G. Duca, I. Lahovari, Al. Marghiloman, J. Th. Florescu etc. precum și profesorilor cari muncesc din greu pentru a scoate din tinerii meseriași oameni bine pregătiți în meseria lor.

Termină mulțumind publicului care a ținut să asiste la această solemnitate.

D. V. Brătianu arată importanța învățământului profesional mai ales când industria a luat la noi un avânt atât de mare.

Aduce laude d-luĭ Marin Alexandrescu, care cu totul desinteresat se ocupă de instituția „Burseĭ Muncei" Promite că-l va da și în viitor tot sprijinul d-sale.

D. Emilian, în numele d-luĭ ministru Radovici, aduce laude corpului profesoral.

D. Krupenschi, după ce aduce laude d-luĭ Alexandrescu, se adresează elevilor îndemnându-i la muncă atât pentru binele și fericirea lor, cât și pentru a țăreĭ.

*

S'a procedat apoĭ la împărțirea premiilor.

Secția Metalurgică

Clasa I. Premiul I cu cununa Mincă M. Costică. Premiul II Nicolae G. Dumitru și Ionescu I. Ion; Premiul III Togan N. Ion, Popescu Nicolae și Luscov Gheorghe.

Menționĭ: Scorțescu Nicolae, Vasile Petre, Dobrescu Ion, Tudose Vasile, Dumitrescu Gheorghe, Mihail Ștefan, Drăghicĭ Const., Gheorghiu Șerban, Petre Călin și D-tru M. Stoian.

Clasa II. Premiul I cu cununa: Alexandrescu Ion; Premiul II Nicolae I. D-tru, Progreseanu Al. și Filip Nicolae; Premiul III Simescu Alexandru, Moisescu Ilie, Scorțescu D-tru și Trandafir M. Constantin.

Menționĭ: Olaru T. Dumitru, Sefter Petre, Cristocea Nicolae și Isbășoiu Petre.

Clasa III. Premiul I cu cununa: Ghigă I. Gheorghe; Premiul II Petre Tănase; Premiul III Boboc G. Radu, C-tin Petre și Marinescu B. Gheorghe.

Menționĭ: Dumitru Stroe Alex. Gheorghiu Traian, Ioniță Răducan, Stan Ion, Bălășoiu I. Gheorghe și Toncu P. Petre.

Clasa IV. Premiul I cu cununa: Oprea P. Constantin; Premiul II Bănciulescu Gheorghe și Ilie Milka; Premiul III Chircu C-tin, Barbu Alfred și Șitoianu Dumitru.

Secția Lemnăriei

Clasa I. Premiul I cu cununa: Făgărășeanu Ion; Premiul II Davila N. Anghel, Premiul III Costache N. Tudor.

Menționĭ: Tudor Ion Radu.

Clasa II. Premiul I cu cununa: Radu Ion Grigore; Premiul II Folescu B. Alexandru; Premiul III Alexandru Năstase Gheorghe.

Clasa III. Premiul I cu cununa: Gheorghe Dumitru I. Mincu. Premiul II. Petrescu Scarlat.

Secția construcțiunilor

Clasa I. Premiul I cu cununa: Giorgian Petre; Premiul II Tramontini Vittorio; Premiul III Dobrin Octavian și D'Eclisis I. Francisco.

Clasa II. Premiul I cu cununa: Vasilescu Marin; Premiul II Oliviero Pietro; Premiul III Georgescu Marin.

Menționĭ: Roman Adam și Polli Ferdinand.

Clasa III. Premiul I cu cununa: Ungureanu Alex.; Premiul II, Moisescu V. Vasile și Munteanu Ambrozie; Premiul III: Ciorogariu Al. și Neacșu Al.

Menționĭ: Morandini Luigi.

Secția de perfecționare a absolvenților școalelor de meseriĭ

Clasa I. Premiul I cu cununa: Mihăilescu C. Dumitru; Premiul II Strat Vasile; Premiul III Bobocescu I. Gheorghe și Cujbă Mihail.

Menționĭ: Constantinescu Teodor, Grecu Nicolae și Zamfirescu Constantin.

Clasa II. Premiul I cu cununa: Ghenea P. Constantin, tre și Mârza M.; Premiul II Cracea Dumitru; Premiul III Macedon Gheorghe.

Secția desemnului ornamental și decorativ

Clasa I. Premiul I cu cununa: Husma Inocente; Premiul II Pesamosca Luigi.

Clasa II. Premiul I cu cununa: Ghencea P. Constantin; Premiul II Alexiu Mihaĭ; Premiul III Pandele I. Gheorghe și Ionescu Tănase.

Menționĭ: Tomescu Petre.

Clasa III. Premiul I cu cununa: Săvulescu Licurg; Premiul II Cristescu Gheorghe și Marteaux Scarlat; Premiul III Gherman Gogu.

Clasa IV. Premiul I cu cununa. Pandele I. Constantin.

Solemnitatea a luat sfârșit la orele 1 d. a.

I. T.

COMEMORAREA

morței lui Mihail Eminescu

Mormântul lui Mihail Eminescu la cimitirul Bellu

— „Soc. scriitorilor români" comemorează moartea poetului. — Parastasul. — Discursurile. —

„Soc. scriitorilor români" și cercul „Convorbirilor literare" a comemorat erĭ 25 de aniĭ dela moartea celui mai mare poet al românilor, a luĭ Mihail Eminescu, printr'un pios pelerinaj la mormântul luĭ din cimitirul Bellu.

Dimineața la orele 9 un numeros public, din toate păturile societății s'a adunat cu evlavie în jurul teiului sub care își doarme somnul de veci neîntrecutul și mult îndureratul autor al satirelor. Ochiĭ triștĭ aĭ poetului din medalionul de pe cruce *„priveau cu drag cum il troenesc amintirile"*, în parfumul delicat al florilor de teĭ ce-i îmbrăcau cu haină verde mormântul.

La orele 9 jum. I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Moldoveĭ, înconjurat de un numeros cler a oficiat un parastas pentru odihna sufletului luĭ Mihail Eminescu. Corul Seminaruluĭ Nifon a dat răspunsurile.

Discursul d-luĭ Gh. Lazăr

D. *Gh. Lazăr*, profesor la liceul dela monăstirea Dealuluĭ a vorbit în numele *„Convorbirilor literare"*, revistă în care Eminescu și-a publicat cele mai frumoase poezii ale sale, sub oblăduirea d-luĭ Titu Maiorescu. D. Lazăr, în discursul sĕŭ de o perfectă formă literară, a arătat strânsa legătură ce există între opera și viața luĭ Eminescu, relievând rolul pe care Eminescu l'a jucat în viața politică, neclintit încrezător în viitorul mare al neamuluĭ românesc.

Discursul d-luĭ I. Scurtu

D. *dr. Ioan Scurtu*, profesor vorbește în numele *Ligiĭ culturale*, care se grăbește să aducă adânci omagiĭ de recunoștință poetuluĭ din a cărui întreagă operă reese conștiința nebiruită a unității românilor de pretutindeni.

Discursul d-luĭ dr. C. Istrati

D. *dr. C. Istrati*, președintele *Academieĭ Române*, ca delegat al *Academieĭ*, primind invitația președinteluĭ Soc. Scriitorilor români de a participa la această pioasă comemorare, accentuiază că Eminescu ar fi fost chemat să fie steaua Academieĭ, care va fi veșnic nemângâiată dacă nu l'a avut în sânul eĭ. Imprejurări nenorocite au făcut ca acest geniu al neamuluĭ să bată zadarnic la porțile celeĭ mai înalte instituțiĭ naționale: dar instituțiile rămân și oamenii se duc. Eminescu era pătruns de acest mare adevăr, și de aceea niciodată el n'a atacat Academia, ci a criticat numaĭ pe oamenii, cari, adesea păcătuesc.

D. Istrati termină discursul sĕŭ cu invocația spontană:

„Florĭ de teĭ, pe care le-aĭ iubit în viață, cadă pe mormântul tĕŭ și fie că sufletul tĕŭ nepicritor să odihnească în pacea Nirvaneĭ".

Cu mâna tremurândă bătrânul academician a împrăștiat apoĭ o ploaie de florĭ de teĭ pe mormânt.

D. dr. Onciul de asemenea a depus pe mormânt un mănunchiu de teĭ.

Discursul d-luĭ G. Diamandy

D. *G. Diamandy*, președintele societățeĭ scriitorilor români, arată asemănarea vieței luĭ Eminescu cu viața neamuluĭ românesc. In durere s'a născut și a trăiat Eminescu ca și neamul nostru oropsit.

Eminescu a scormonit pretutindeni frumosul și la masa luĭ de brad a plâns durerile tuturora, închegându-le în cel maĭ glorios monument al literaturei noastre. De aceea soc. scriitorilor români nu-și face numaĭ o datorie față de trecut, comemorând pe Eminescu, ci și o datorie față de generațiile viitoare, lucrând ca versurile luĭ să străbată și în cele maĭ depărtate colibe țărănești. Suferința ce a avut să îndure Eminescu a fost uriașă. El, artistul părăsit, poetul genial, a trecut prin viață ca un străin necunoscut și e o dreptate ca azĭ să-l salutăm și să ne închinăm cu respect în fața aceluia care ne-a dat o limbă ce nu se poate traduce și despre care francezii au spus că este marele nostru poet *național*, ceea ce din nefericire n'au putut să știe contimporanii luĭ.

Societatea scriitorilor români trebue să-și dea seama ca opera luĭ Eminescu, această evanghelie literară a neamuluĭ să fie răspândită în toate colțurile satelor.

Discursul mitropolituluĭ Moldoveĭ

I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Moldoveĭ, în numele bisericeĭ române, aduce omagiĭ moldoveanuluĭ Eminescu, care astăzĭ este al tuturor. Să rugăm pe Dumnezeu— spune I. P. S. Sa— că gândul de închegare al neamuluĭ românesc de pretutindeni să se realizeze cât mai curând, dând viață dorinței puternice a genialuluĭ nostru poet.

Soc. scriitorilor români merită laudă pentru această nobilă inițiativă și I. P. S. Sa își exprimă dorința ca multe suflete românești să se înalțe până la nivelul la care s'a ridicat Eminescu.

După cuvântarea I. P. S. Sale, s'a cântat de treĭ orĭ jalnicul „Veșnica Pomenire".

Azistența

Publicul a rămas încă multă vreme în jurul mormântuluĭ luĭ Eminescu, privind în liniște sfântă mormântul pe care S. S. R. depusese o coroană aurită de foĭ de laur.

Din marele număr de admiratori aĭ poetuluĭ, am remarcat pe d-niĭ: dr. C. Istrati, B. Missir, Mitropolitul Moldoveĭ, G. Diamandy, Mehedinți profesor universitar, D. Nanu, Onciu, Gh. Lazăr, Scurtu, Albini, M. Carp din partea „Vieței românești", Demetrius, N. Georgescu, Vasile Savel, Teconția, Compoteca, Liviu Rebreanu, Gârboviceanu, Murnu, Lăpădatu, V. Sassu deputat, eleviĭ seminaruluĭ Nifon, „Despina Doamna", eleviĭ liceelor din Capitală, soc. studențeșt, numeroșĭ ofițerĭ, etc. etc.

Vizita la mormintele luĭ Ilarie Chendi, St. O. Iosif și P. Cerna

Ziariștiĭ și un grup de literațĭ și prietenĭ aĭ literatureĭ aŭ făcut un pelerinaj la mormintele luĭ Ilarie Chendi, St. O. Iosif și P. Cerna, morminte simple, marcate numaĭ de câte o cruce mizeră de lemn. Doar florile maĭ aminteaŭ că ceĭ cariaŭ fost fruntea intelectuală a neamuluĭ, n'aŭ fost uitațĭ încă de câțiva. Eĭ cariși-au turnat creerul și sângele inimilor simțitoare în opere de mariartiști, să fie astfel răsplătiți?

Pentru subtilul Iosif și pentru P. Cerna se adună fonduri în vederea ridicării câte unuĭ monument. Dar scăpărările înalte ale luĭ Chendi și opera de descoperire a talentelor, care a făcut-o Chendi, să nu merite o cruce de piatră?

Liviu P. Nasta

Cultura lui Eminescu

Așa e dat oamenilor mariĭ, ca pe măsură ce trece timpul, ei să se ridice și mai sus, să-i vezi înălțându-se la orizont tot mai mult. Numeriĭ cu sutele geniile efemere și mai ales cele descoperite în ajunul morții, când ceata celor micĭ își pregătește prin unghere discursurile ce vor fi publicate a douaziprin ziare. Dar geniile acestea nu lasă în urma lor decât o strălucire ce ține timp de câteva zile. Cine nu creează nu poate să rămână nemuritor.

Eminescu a fost un geniu creator și de aceea, opera luĭ, curățită de unele părți slabe, de scrieri neisprăvite ce nu le-ar fi publicat, va rămâne pentru totdeauna în literatura noastră. Nu poate să creeze însă decât un cugetător și Eminescu a fost un cugetător adânc. A fost la mijloc darul luĭ poetic înnăscut, dar i-a folosit în primul rând cultura luĭ.

Nu a izbutit să-și procure obișnuitele titluri academice, nu a fost nici doctor în litere, nici doctor în științe, dar acest lucru nu i-a adus nicĭ un prejudițiu. Nu s'a specializat în nimic și un critic spune că nicĭ istoria românilor nu o cunoștea în amănuntimĭ.

Eminescu nu a fost un învățat, spune un altul. Se poate, dar el avea ceeace e absolut necesar unuĭ mare poet, avea o cultură generală, așa cum ar fi de dorit să aibă multiĭ doctorĭ.

Poeții de mâna zecea cred că Eminescu, numaĭ cu intuițiunea luĭ genială a pătruns o mulțime de taine ale naturiĭ. Bine înțeles admițând acest lucru potĭ să sperĭ că se va coborî duhul sfânt la orĭ ce masă de brad, saŭ la orice biroŭ sculptat, unde un biet om stă gânditor cu capul între mâinĭ, cersind o inspirație. Da. Eminescu a pătruns în adâncimea multor probleme, dar nu a așteptat să-l inspire vre-un demon. Dovada cea mai bună, nu o veți găsi în certificatele luĭ și nicĭ în diploma de doctor, dacă ar fi avut-o, ci în opera luĭ. Eminescu trebuie să fi citit mult și a reușit să-și asimileze, să priceapă tot ceeace a citit. Nu a citit cu metodă, nu a citit în vederea vre-uneĭ situațiuni materiale, liman al celor slabĭ cu duhul, a citit ca să simtă cum trece în sufletul luĭ turburat de atâtea întrebări, tot ceeace a frământat sufletele marilor cugetătorĭ aĭ altor veacurĭ.

Bolnav, saŭ nu, e indiferent, el avea la început setea de a cunoaște totul, de a înțelege totul până când, obosit de zbuciumul vieței, a început să resimtă setea unuĭ adânc repaus. Din poeziile luĭ reese că se luptase mult cu nenumărate chestiuni de ordin filosofic și științific. Dacă vom găsi că o întreagă poesie a sa e rezumatul uneĭ poeme indiane, aceasta însemnează că citise cu patimă acea poemă măreață, o înțelesese, redând-o în românește așa cum nu putea să o redea decât un suflet agitat de acele marĭ chestiuni filosofice.

Când Eminescu ne vorbește despre dascălul care avea darul să-l convingă, că în adevăr „comedia se mișcă", aceasta nu poate fi o reminiscență din școală, ci din citirile recente. Egiptul pe care nu l-a văzut, nu din școală l-a cunoscut. Chiar dacă a luat din nemțește subiectul poesieĭ „La steaua...", trebuia să fi cunoscut bine rezultatele astronomieĭ, ca să ne poată lăsa acea perlă a literatureĭ noastre. „Scrisorile" luĭ abundă în versurĭ, cariîn două rânduri sunt rezumatul a câtorva marĭ in-octavo și a multor meditațiunĭ.

Eminescu era o fire prea complexă pentru mediul în care a trăit, fie acele mediu al aristocraticeĭ „Junimĭ", mediu pur literar. Eminescu nu era numaĭ un literat, ci și un suflet ce se lupta cu marile probleme ale vieței.

Dacă ar fi fost fire de învățat ar fi scăpat, l-ar fi ajutat spiritul de analiză, care l'ar fi făcut să se îndrăgostească de anumite cercetări filosofice, saŭ științifice. Ar fi ajuns poate și profesor universitar, dar nu ar fi fost sărbătorit după 25 de aniĭ. Era însă prea artist pentru a intra în amănunte; îl preocupa prea multe probleme penru a adânci numaĭ pe unele dintre ele. Durerea de a nu putea să îmbrățișeze totul, îl făcea să sufere mult, să cânte în versurĭ silințele acelea sisifiene.

A iubit pe Veronica Micle; putea să iubească pe o alta, era indiferent, căcĭ în fond el căuta un suflet pereche și nu-l găsea, și nu l-a găsit, căcĭ nu putea să-l găsească. Era natural ca Eminescu să divinizeze pe o femee care se afla la câteva sute de kilometrĭ și să-l fie indiferentă aproape, în acelaș oraș.

Pe el îl munceaŭ alte gândurĭ. Marii cugetătorĭ nu sunt aĭ lor, nicĭ aĭ celor cari îi înconjoară, nicĭ aĭ timpuluĭ lor, ci sunt aĭ tuturor țărilor și veacurilor. Eĭ trebuie să sufere, căcĭ sunt nemulțumiți când văd cât de slabă e puterea omuluĭ față de măreția creațiuneĭ din care nu poate să înțeleagă decât crâmpeie. Ar dori o vastă sinteză și realitatea îi demonstrează că aceasta nu se poate.

Dacă veți pune la socoteală și zbuciumul vieței, lipsa, necazurile, boala, veți înțelege apoĭ mai bine, amarul luĭ pesimism, străfulgerările luĭ de entusiasm. rare de altfel.

A trăit cu mintea în altă lume, lume ce nu se potrivea cu cea reală. *Luceafărul* e o dovadă de năzuința luĭ de a trece senin și rece prin fața realității, năzuință însă ce nu s'a putut îndeplini, căcĭ sufletul luĭ nu era zbuciumat numaĭ de patimile luĭ personale, ci de durerile uneĭ întregĭ omeniri.

Ar fi interesant studiul acela în care s'ar cita toate rândurile din poesiile și nuvelele luĭ Eminescu, din care reese vasta luĭ cultură, înghebată pe apucate, fără metodă, dar puternică și rodnică.

Victor Anestin

***

ADUNAREA

societățeĭ „Svornost,"

Membriĭ societățeĭ „Swornost" din Capitală s'au întrunit erĭ dimineață, în sala „Transilvania", în adunare generală anuală.

Au luat cuvântul d-niĭ *Mihăileanu, Seltzer* și *Missail* după care s'a dat descărcare comitetuluĭ de gestiunea sa pe anul trecut.

Se procede apoĭ la alegerea noului comitet și se realege, prin aclamațiuni, vechiul comitet compus din d-niĭ A. Rulf, președinte, I. Zablovski vicepreședinte, C. Plechati și A. Mueller secretarĭ, F. Karbus casier, F. Lasukowski și A. Karli, primitorĭ de membri pentru inscriere, A. A. Stransky și V. Mueller controlorĭ, I. Drnek, D. Papazolu, Vințentz și Iesek membri în comitet, iar censorĭ d-niĭ S. Zeltzer, M. Missail, Gh. Săvulescu și I. Krauss.

Adunarea a luat sfârșit la orele 11 dimineața.

CONVORBIRI DESPRE LIMBĂ

ARDELENISMELE ȘI LIMBA MUTA

de ION GORUN.

Niciodată nu se vor putea nivela particularitățile de expresiĭ și de pronunțare cariĭ, sub diferite influențe, au venit să deosibească, în această privință, limba vorbită în diferitele părți ale teritoriuluĭ nostru etnic. Se vor putea face, și trebue să se facă, unele îndreptări acolo unde limba este împestrițată cu cuvinte cari *s'aŭ luat* pe alocurea (cum se ia o boală), dintr'o limbă străină, în deosebi din limba maghiară pe acolo pe unde românii nostri vin în contact mai de aproape și mai des cu compatrioții lor deocamdată stăpânitorĭ prin acele meleaguri. Dar, deosebirĭ vor rămânea întotdeauna, cum sunt în *toate* limbile, ba în unele ele merg până la dialecte, ce nu pot fi pricepute de fiiĭ aceleiași națiuni, dacă nu sunt anume învățate, aproape tot așa cum se învață o limbă străină.

Dar, la noi se observă un fenomen care nu credem să se mai fi produs cu vreo altă limbă, și anume acesta, că în ce privește făurirea și stabilirea limbiĭ *culte*, a existat și persistă încă în parte o năzuință laterală, ce pare-că nu vrea să ție seamă de regulele și uzul stabilit în această privință, sub influența limbiĭ vorbite și a scriitorilor din țară, de către lamura fruntașilor de până astăzĭ aĭ vieții culturale românești de pretutindeni.

In câteva convorbirĭ trecute despre așa numitele *ardelenisme*, noĭ am accentuat înainte de toate că ele nu trebue confundate cu *străinismele* propriu zise. Acestea din urmă sunt de osândit, și neapărat că au să fie scoase din limbă, întru cât sunt corpurĭ străine introduse fără nicĭ o trebuință și rămase fără nicĭ o legătură organică cu ea. Dar am arătat, și maĭ putem arăta, *ardelenisme* a căror folosință e cu desăvârșire îndreptățită și pe cariam pretinde să le scoatem din limba lor, ar însemna maĭ mult decât un exces de zel. Astfel, cine ar putea să ia în nume de rău ardelenilor — sau să-i *blameze*, cum zic eĭ, — fiindcă unii tot maĭ zic *nea* sau *neauă* în loc de *zăpadă*, zic *pătrar* în loc de *sfert*, o *țără*, sau *un pic* în loc de *nițel* și *nițeluș*, *aiu* în loc de *usturoiu*, *fărimă* (zic moții și crișenii), iar nu *făină*, orĭ *aprinjoare* în loc de *chibrituri*, *nicicând* (contrariul luĭ *oricând*) pentru *niciodată*, *să știe*, *să ieie*, *să deie* în loc de *să stea*, *să ia*, *să dea*, apoĭ expresiĭ ca *a sfârtică* (déchirer) căreia nu corespunde întocmaĭ nicĭ *a sfășia*, nicĭ *a rupe*, — și desigur vor maĭ fi și altele destule, în limba poporală, afară de acestea cariîntocmaĭ ne cad acuma sub condeiu *(până* zic și aci foarte bine ardelenii).

Dar când cărturariĭ lor, în loc să caute a adopta limba cultă așa cum ea a fost făurită și se întrebuințează aci în țară, stăruesc în unele expresiuni ce pare-că tind a stabili o astfel de limbă paralelă, — limba cultă ardelenească, cum s'ar zice, — atunci eĭ merită să fie *blamațĭ*, — sau cel puțin frățește invitațĭ să se întoarcă la calea cea bună și dreaptă, care nu poate fi decât adoptarea întru toate a limbiĭ culte întrebuințate în țară, — bineînțeles nu a aceleia pe care o stâlcesc franțuzomaniĭ sau ceĭ ce afectează pe franțuziții, ci a celeĭ pe care o scriu fruntașiĭ noștri scriitorĭ și pe care o vorbesc oratoriĭ noștri consacrați.

De ce, de pildă, nu ar zice și ardeleniĭ că d-l dr. I. C. a fost *delegatul*, iar nu *exmisul* comitetuluĭ național la adunarea din Beiuș, că în cutare proces s'aŭ ascultat *depozițiile*, iar nu *fasiunea* martorilor, sau că s'a înaintat la locul competent o *petiție* și nu s'a adresat *o suplică*.

Dacă o ședință *urmează*, sau *continuă*, de ce gazeta ardelenească să ne spună că: ședința *decurge*,— și de ce să ne vorbească de „limba comună" de *conțelegere* între cetățeniĭ patrieĭ", când *înțelegerea* este aicea de ajuns, și prea de ajuns?

Dar să luăm spre pildă, un articol, o corespondență, dintr'un ziar de peste munți, în care vom găsi întrunite la un loc, numeroase astfel de ciudățenii:

Corespondența e din Viena, și e vorba de sfârșitul sesiuneĭ *delegaționale* (adică a *delegațiunilor* austro-ungare)... „Contele Berchtold încercase *să dea* pe profetul" *(să facă, să contrafacă)*, „Ministrului de externe *nu i-a succes* (ministrul *n'a reușit, n'a isbutit)* să țină în rătăcire și *pe* (de ce *pe?)* maĭ departe opinia publică". „El a avut curajul să prezinte raporturile Austro-Ungarieĭ cu Rusia *de așa* că aceste (drept unele ce) în privința *corectității* (corectitudinii) nu ar maĭ lăsa nimic de dorit".... Apoĭ: „alipirea Românieĭ la Tripla-Alianță s'a dovedit *de* cea maĭ bună," — „ceĭ din Viena găsind *de* îndreptățită dispoziția ce stăpânește azĭ în România"... Acest *de* inutil, care se reîntâlnește în expresiile ca: „l'a *denumit de prefect*", — în loc de: l'a numit prefect, — sau cel mult: *în postul* de prefect.

In cele maĭ multe, dacă nu în toate aceste exemple, se poate urmări influența limbiĭ germane, — influență fie directă, fie prin intermediul limbiĭ maghiare. Dar când vom lua, spre altă pildă, o corespondență chiar de prin părțile maĭ mărginașe ale Ardealuluĭ?...

— „După o încercare puțin *succesă*, despărțământul Asociațiuniĭ numaĭ acum pare a se și *inactiva* de fapt... Totodată se proiectează înființarea unei cooperative de *consum*... *In meritul* acesteia suntem în corespondență cu biroul Asociațiuniĭ. La invitarea Reuniuniĭ, conferențiarul cooperativ ne-a și promis că *se va transpune* la fața locului. D-sa ne va ținea o conferență, exprimându-și dorința ca *aceea* să aibă un caracter regional. Ar fi *consult*..."

Adică ar fi cu cale, ca în locul tuturor expresiilor ce am subliniat, să se adopte altele, — acelea carise folosesc acolo de unde „răsare soarele culturiĭ pentru toțiromânii..." E foarte ușor să se traducă fraza de maĭ sus în limba cultă românească corectă, — însă iarăș e adevărat că această limbă trebuie maĭ înainte de toate *învățată*. Ea nu poate, nu e *consult*, să fie *inoculită* cu o alta, ce nu poate fi decât obiect de râs alăturea de cealaltă.

Multe exemple ca cele de maĭ sus am maĭ putea înșira aci. Așa, maĭ aruncându-ne ochiĭ la întâmplare peste coloanele ziaruluĭ ce avem în față, găsim:

— „Trecându-se la alegerea noului comitet, se alege: *notar* (secretar) I. C., *cassar* (casier) Gh. C., iar în locul bibliotecaruluĭ, care *abzice (demisionează, renunță!* — căcĭ numaĭ capetele încoronate *abdică..)* s'a ales d-ra A. B. învățătoare *în loc*".— Apoĭ ni se vorbește de *proxima* adunare, „când apoĭ *va prelege* acela pe care adunarea *il desemnează*", și de îndemnul referentuluĭ școlar ca învățătoriĭ să caute prin purtare *neexceptionabilă* (ireprosabilă) să-și câștige stima și dragostea poporului, putând astfel *a lucra* în deplină armonie cu *acesta*".

Intr'o notiță informativă, citim că: „Raportoruluĭ teatral de la ziarul..... nu i-a prea fost *pe gust* frumoasa dansatoare, căcĭ într'o cronică teatrală i-a *escepționat* „nuditatea și concepția prea sensuală..." Ce-o fi și cu *escepționările* acestea!

O confuzie care se face foarte adesea în proza din Ardeal, este între cuvintele: *nedreptățit* și *„neîndreptățit"*... Se zice, curent, că „neamul românesc în Ungaria e *neîndreptățit*", — pe când, dimpotrivă, el e foarte *îndreptățit*, însă e... *nedreptățit*.

Tot astfel se întrebuințează greșit expresiunea: *„din* prilejul..." în loc de: *cu* prilejul, *sau cu* ocaziunea... Sau: *la an, la lună, la zi*, acolo unde trebuie să se zică: *pe* an, *pe* lună, *pe* zi (de exemplu: atâta leafă, saŭ *plată* zic ardelenii — (aceasta *necxceptionabil)* — pe an, pe lună, etc.). Căcĭ: „*la* anul", saŭ „*la* o lună odată", saŭ „*la* zi" (sunt la zi cu socotelile") — aceste expresiuni aŭ o însemnare cu totul deosebită.

Toate acestea le-am însemnat aci numaĭ în fuga condeiuluĭ. Ar fi însă poate nimerit să se caute a se aduna într'un mic vocabular toate expresiile acestea *laterale*, toate aceste erezii limbistice, cu *traducerea* lor în limba cultă românească—ce trebuie să fie una și singură — și să se răspândească o asemenea carte printre toțicărturariiorașelor și satelor de peste munți, — caripot avea nevoie de dânsa; — trebuie să adăugăm aceasta, căcĭ sunt și multiĭ scriitorĭ și intelectualiĭ dincolo carinu maĭ aŭ nevoie de așa ceva.

***

De la congresul presei din Kopenhaga

D. Rode
Ministrul de interne al Danemarcei

Eșit din rândul ziariștilor, d. Rode este astăzĭ persoana cea maĭ marcantă a Danemarcei. După cum însuși a declarat la congresul internațional al presei, ținut maĭ zilele trecute în Kopenhaga, d. Rode poartă cea maĭ nețărmurită dragoste presei, din rândurile căreia a eșit. Membru influent al partiduluĭ radical, d-sa este promotorul reformelor înaintate ce se desbat actualmente în parlamentul danez.